

BY & FOLK

PÅL ENGESÆTER, folk@bt.no

JUBILANTER

90

Peder Klingsheim, 5307 Ask

80

Benita U. Ekman, 5081 Bergen
Anne K. Handeland, 5750 Odda
Odd Johan Heldal, Nesttun
Leif N. Straume, 5098 Bergen
Berit F. Viseth, 5094 Bergen

70

Reidar I. Akse, 5430 Bremnes
Bjørn Johan Bolann, Rådal
Astrid Brendeland, 5451 Valen
Turid Meltzer Dale, 5337 Rong
Sigurd Hop, 5183 Olsvik
Torhild Hylland, 5750 Odda
Nils Karstein Jensen, 5304 Hetlevik
Gerd Vivian Larsen, 5072 Bergen
Normann Emil Lodden, 5428 Foldrøyhamn
Anne Karin Mevold, 5221 Nesttun
Unni Oddveig Birkeli Mørkve, 5700 Voss
Oddny Henrikke Sognefest, 5966 Eivindvik
Marit Solheim, 5136 Mjølkeråen
Mary Johanne Solli, Husnes
Anlaug Marie Strømme, 5223 Nesttun
Marit Støfringshaug, 5709 Voss

60

Erna Hamre Haugen, 5200 Os
Annfrid Johanne Haukaas, 5610 Øystese
Einar Hjørnevik, Skogsvåg
Terje Hjørnevik, Klokkarvik
Alf Leon Jørgensen, Odda
Eva-Mai Larsen, 5097 Bergen
Trond Lohne, 5052 Bergen
Njål Lødemel, 5641 Fusa
Snorre Bjarne Marøy, 5937 Bøvågen
Bjørn Næss, 5148 Fyllingsdalen
Gerrit Remeijer, 5600 Norheimsund
Kåre Rolfsnes, Rubbestadneset
Aasmund Storebø, 5417 Stord
Anne Lise Sæthre, 5118 Ulset
Ole Håkon Sætre, 5411 Stord
Inger Tangedal, Kjerrgarden
Tone Therese Totland, 5232 Paradis
Magni Håkonsdotter Utne, 5776 Nå

50

Rosmari Blåsternes, 5428 Foldrøyhamn
Ola Botnen, 5600 Norheimsund
Merete Devik, 5411 Stord
Ruth Digre, 5237 Rådal
Ole Jacob Eide, 5414 Stord
Kenneth Fjeldstad, Tjeldstø
Jørn Willy Godøy, 5229 Kalandseidet
May Kristin Rolfsvåg Gravdal, 5238 Rådal
Hilde Lind Grinde, 5173 Loddefjord
Ingeborg Hauge, Kleppstø
Iren Haugen, 5055 Bergen
Nino Jarle Haugsbø, 6977 Bygstad

Johannes Tveiterås Hovden, 5251 Søreidgrend
Ronny Litland, 5360 Kolltveit
Hilde Lyngås, 5281 Valestrandsfossen
Torill Dahle Stangvik, 5229 Kalandseidet
Harry A. Søilen, 5108 Hordvik
Katrinn Takle, 5353 Straume
Kjell Olav Tryti, Skulestadmo
Sissel Tveit, 5302 Strusshamn

DAGENS NAVN

I dag har **Anniken** og **Annette** navnedag. NTB

FØDSELSDAGER

I dag fyller skuespiller, Kirk Douglas (bildet) 101 år, skuespiller John Malkovich 64 år, visesanger Kari Bremnes 61 år, sanger Donny Osmond 60 år, kronprinsesse Masako av Japan 54 år, tidl. fotballspiller Dagfinn Enderly 45 år, tidl. proffsyklist Ryder Hesjedal 37 år og tidl. fotballspiller Kristofer Hæstad er 34 år. NTB

HAVNEN

JEKTEVIKSTERMINALEN: Danskebåten fra Hirtshals kl. 12.30, retur kl. 13.30.
HURTIGRUTEKAIEN: «Nord-norge» fra Kirkenes kl. 14.30, retur kl. 23.59.

KILDE: BERGEN OG OMLAND HAVNEVESEN

DAGENS GULLKORN

Meningen med livet er et liv med mening. ROBERT BYRNE

PÅ TOKT: Bjørn Helland-Hansen og Fridtjof Nansen på tokt med forskningsfartøyet «Armauer Hansen» i 1913.

FOTO: BILLEDSAMLINGEN VED UNIVERSITETET I BERGEN

JUBILEUM // «Geofysen» i Bergen fyller 100 år. Visste du at det var Fridtjof Nansen som dro det hele i gang?

Forskning på vær og hav i 100 år

Det var nemlig daværende kurator ved Bergens Museum, Fridtjof Nansen, som i 1899 fikk oppført Biologisk Station på Marineholmen.

Året etter ble Bjørn Helland-Hansen tilsatt som forsker på stasjonen. Han hadde stor virke- trang og igangsatte forskerkurs og forskning i oseanografi. Det utviklet seg et spesielt nært og produktivt samarbeid mellom Nansen og Helland-Hansen, som resulterte i flere banebrytende publikasjoner.

Bak disse lå et svært omfattende observasjonsmateriale, som det hadde tatt årevis med forskningstøtt å samle inn og bearbeide. Biologisk Station og forskningen derfra ble opptakten til det som skulle bli Geofysisk institutt.

Verdensledende forskning

Helland-Hansen lanserte tidlig visjonen om et «Geofysisk Centralinstitut» som skulle romme verdensledende forskning på fysiske prosesser mellom jordskorpen og det nære verdensrom. Helland-Hansens ambisjoner var forankret i Vilhelm Bjerknes' nyvinninger i

teoretisk fysikk. De ga et mye bedre rammeverk for værvarsling, for å tolke målinger og til å kartlegge bevegelsene i hav og atmosfæren, og ikke minst til å studere koblingen mellom hav og atmosfære.

Ledelsen ved Bergens Museum var positiv til et slikt institutt, men det tok tid å få realisert prosjektet. Det var først i 1910, da Nansen tiltrådte i et professorat ved universitetet i Kristiania, at det ble fart i sakene. Nansen arbeidet for å få opprettet et professorat til Helland-Hansen i hovedstaden. Dette utløste en motreaksjon fra Bergens Museum, som endte med at Helland-Hansen fikk et professorat i Bergen og at Geofysisk institutt ble etablert. Dette skjedde i 1917.

Gaver fra byens borgere

Når Nansen innså at slaget var tapt støttet han helhjertet opp om instituttet og sørget for at Vilhelm Bjerknes kom til Bergen i 1917. Han bidro slik til at instituttet startet opp med to professorer, Helland-Hansen i oseanografi og Bjerknes i meteorologi.

Det finansielle grunnlaget

PS

Hun som passer på oss

NÅR MIN SØSTER snart har bursdag, kommer min mor til å ringe rundt til alle oss søsken for å passe på at vi husker å ringe søsteren vår og gratulere henne med dagen.

Min mor er ikke bare navet, men hele infrastrukturen i storfamilien.

Når hun en gang ikke orker mer, må vi leie inn et halvt bemanningsbyrå for at strukturen rundt oss ikke skal bryte sammen.

TIL JUL PASSER hun på at alle barn, barnebarn og oldebarn får de gaver de skal ha.

– Nei du kjøpte fotballstrømper og leggbeskyttere til henne i fjor. Og i år skal din bror kjøpe Sandviken-drakt til henne. Men jeg vet at hun ønsker seg nye skisko, kan min mor si.

Hun sørger for at familien sender små gaver og hilsener til dem som fyller år og konfirmeres, og blomster til dem

KJELL ØSTERBØ

kjell.osterbo@bt.no

som dør. Hun leser for alle oldebarn og hjelper alle barnebarn med lekser lenge etter de er myndig.

TIDLIG PÅ HØSTEN ringer hun rundt og sjekker at alle vil være trygt omringet av familie og venner julaften. Helst skal ingen være alene noen gang i vår familie, men i hvert fall ikke da.

Derfor har jeg alltid hatt en litt djvelsk drøm om å kunne ringe henne en julaften og si at, «nei jeg sitter faktisk her alene i kveld».

Problemet er bare at hun da hadde rekvirert helikopter, beredskapstropen og hele sivilforsvaret. Slikt spøker man ikke med i vår familie.

FOLK: BT bringer gjerne minneord, jubilanttaler og lignende. Tekstlengden bør ikke overstige 2000 tegn.
KONTAKT: E-post: folk@bt.no eller telefon 5609 5500.

RUNDE DAGER: Dersom du har rund dag, 50 år eller eldre i denne eller neste måned, og ikke ønsker navnet ditt på listen, kan du reservere deg på: www.bt.no/jubilant senest fire virkedager før.

RO PÅ DEKK: Fra forskningsfartøyet «Armauer Hansen» på tokt fra Norge til Portugal i 1914.

FOTO: BILLEDSAMLINGEN VED UNIVERSITETET I BERGEN.

FAKTA

Geofysisk institutt

- Det Geofysiske Institutt ved Universitetet i Bergen ble opprettet i 1917. De representerte en videreføring av forskningsaktiviteter ved Bergen museum (opprettet 1825) og Biologisk stasjon (opprettet 1892).
- Fra slutten av 1990-tallet har aktiviteten økt jevnt og staben. I dag er det 120 tilsatte, fra 22 land.
- Rundt 100 studenter får daglig undervisning og veiledning i meteorologi, fysisk oseanografi, kjemisk oseanografi, klimadynamikk og fornybar energi.

kom for det aller meste fra rause pengegaver fra Bergens borgere.

De to knyttet til seg internasjonale forskere, instrumentmakere og yngre assistenter. Vilhelm Bjerknes og hans gruppe ble senere kjent som Bergenskolen i meteorologi.

Skolen lyktes med å utvikle banebrytende metoder for værvarsling, men oppdagelsen av polarfronten og dens tilknytning til lavtrykkdannelse høstet kanskje enda mer berømmelse. Bergenskolen i meteorologi er kjent verden over, og den står utvilsomt for en av de mest sentrale, norske bidragene til naturvitenskapen.

«Geofysen» etablert

I 1928 kunne instituttets stab flytte inn i et nytt og moderne bygg som på en svært fremsynt måte var tilpasset geofysisk forskning. Bygget ble reist med midler gitt av Bergens borgere og fikk raskt navnet «Geofysen» på folkemunne.

På verdensbasis var dette ett av tre lignende institutt og åpningen ble omtalt i det renommerte tidsskriftet «Nature» som en verdenssensasjon. Bygget utgjør nå midtfløyen på det som i dag er Geofysisk insti-

GEOFYSEN: Geofysisk institutt på Marineholmen på 1950-tallet.

FOTO: LEIF LARSEN, BILLEDSAMLINGEN VED UNIVERSITETET I BERGEN.

tutt. Værvarslinga på Vestlandet flyttet også inn i bygget og dette samboerskapet, som har fostret mye godt samarbeid gjennom årene, eksisterer fortsatt i beste velgående.

Et tredje familiemedlem er Bjerknessenteret for klimaforskning, som etter 2002 har samlet all klimaforskning i Bergen, og som er et av Europas største klimaforskningsmiljøer.

Geofysisk institutt ble en av hjørnesteinene da Universitetet i Bergen ble grunnlagt i 1946. Generasjonen etter Bjerknes og

Helland-Hansen fikk i oppgave å bygge ut det fristilte instituttet til et regulært universitetsinstitutt med både forskning og utdanning. Instituttets ansatte bidro også til å etablere Fysisk institutt og Matematisk institutt ved det nye universitetet.

Menneskeskapt oppvarming

På denne tiden utviklet meteorologi og oseanografi seg i ulike retninger og havoverflaten ble i større grad et skille mellom de to grenene enn et samlingspunkt. Lokalmeteorologi sto særlig

sterkt og etter hvert ble polaroseanografi et av instituttets varemerker.

Fra midten av 1980-tallet og frem til i dag har forskningstemaene i stor grad dreiet tilbake mot dem som var utgangspunktet til Helland-Hansen og Bjerknes; nemlig innsamling og analyse av målinger, utvikling av varslingsmetoder og detaljert forståelse av fysiske prosesser i overgangen mellom luft, sjøis og hav.

Forskningen på de grunnleggende spørsmålene som dannet fundamentet for etableringen av instituttet for 100 år siden, gir i dag helt nødvendig kunnskap for å bedre kunne forstå og tallfeste global, menneskeskapt oppvarming. Denne kunnskapen er også en forutsetning for å snu utviklingen inn på et mer bærekraftig spor.

Kunnskap mot vår

Vi opplever at det er svært motiverende å studere og forske på fagdisipliner som er sentrale i mange av de globale utfordringene vi står overfor. Det er generelt stor interesse knyttet til våre fagfelt og vi bruker mye tid på formidling. Likevel opplever vi at kunnskap, i alle fall tidvis,

er på vikende front når klimautfordringene debatteres.

Populisme, klimaskepsis og postfaktatrend, løsevne påstander og meningsløst polariserte problemstillinger er fenomener vi begynner å bli vant med, og som har gjort – og gjør – formidlingen av fagfeltet både utfordrende og enda mer viktig.

Utviklingen synes likevel å vise at etterspørselen av kunnskapen vi produserer er økende på flere samfunnsområder.

Dette er selvsagt noe vi gleder oss over, og ikke minst noe å tenke på 100 år etter at et «Geofysen» ble heiet frem og finansiert av Bergens borgere, til det beste for byen og omegn.

Nils Gunnar Kvamstø,
 Instituttleder Geofysisk Institutt,
 Universitetet i Bergen